

СЕКЦИЯ 6. ПРОБЛЕМЫ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

ПРАБЛЕМЫ ІНКЛЮЗІЎНАЙ АДУКАЦЫІ

А. В. Рачынская, настаўнік пачатковых класаў

ДУА «Сярэдняя школа № 16 г. Пінска», г. Пінск, Рэспубліка Беларусь

У артыкуле называюцца і раскрываюцца праблемы развіцця інклюзіўнай адукацыі ў нашай краіне, у лік якіх уваходзіць недастатковая разра-батаннасць асноўных яго палажэнняў у навуковым плане, адсутнасць нарматыўнага прававога замацавання інклюзіўнай адукацыі, недастатковае фінансаванне, негатыўнасць кадраў да рэалізацыі на практыцы інклюзіўнага абразвання, несфарміраванасць інклюзіўнай культуры ва ўдзельнікаў адукацыінага працэсу.

Ключавыя словы: інклюзіўная адукацыя, дзеці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця, Канвенцыя аб правах інвалідаў.

У Рэспубліцы Беларусь працягваецца паступальны рух у напрамку ўсё большага ўключэння дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця ў прастору ўстановаў адукацыі агульнага тыпу. Практычна не засталася ўстаноў адукацыі любога віду і тыпу, якія б не былі прысвечаны ў тэматыку адукацыі асоб з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Ускосна пра гэта сведчаць апытанні кіраўнікоў устаноў адукацыі, якія праходзяць павышэнне кваліфікацыі: усе яны так ці інакш сустракаліся ў сваёй прафесійнай дзейнасці з неабходнасцю арганізоўваць, ствараць спецыяльныя ўмовы для навучання дзяцей з асаблінасці псіхафізічнага развіцця. Інклюзіўная адукацыя пасля ратыфікацыі Канвенцыі аб правах інвалідаў становіцца для нашай краіны не проста актамі добрай волі, адпаведным агульнасусветным тэндэнцыям, а абавязкам.

Што ж такое інклюзія?

Інклюзія – гэта працэс рэальнага ўключэння людзей з абмежаванымі магчымасцямі ў актыўнае грамадскае жыццё, які аднолькава неабходны для ўсіх чальцоў грамадства [1, с. 98].

«Інклюзія – гэта працэс, які адбываецца з індывідамі (сацыяльнымі групамі), а інтэграцыя – працэс, які адбываецца ў самім грамадстве. Інтэграцыя можа быць следствам інклюзіі, а не наадварот» [2, с. 254].

Тэзісна пазначу праблемы, якія на сённяшні дзень перашкаджаюць паспяховаму ўкараненню інклюзіўнай адукацыі ў сістэму адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Першая з такіх праблем ці перашкод на шляху прасоўвання інклюзіўнай адукацыі - недастатковая яе распрацаванасць у навуковым плане, невыразнае і неадназначнае вызначэнне самога паняцця «інклюзіўная адукацыя», падмена яе іншымі паняццямі, якія скажаюць сэнс інклюзіі ў адукацыі. Адсутнічаюць важкія, эксперыментальна пацверджаныя аргументы на карысць яе эфектыўнасці для ўсіх навучэнцаў. У сувязі з гэтым дыскусіі аб мэтазгоднасці інклюзіўнай адукацыі, яе магчымасці для ўсіх без выключэння навучэнцаў працягваюцца.

Другой значнай для Рэспублікі Беларусь перашкодай на шляху актыўнага развіцця інклюзіўнай адукацыі з'яўляецца яе нарматыўнае прававое замацаванне. Нягледзячы на тое, што Рэспубліка Беларусь у канцы 2016 г. усё ж ратыфікавала Канвенцыю аб правах інвалідаў, якая, як вядома, патрабуе для асобаў з інваліднасцю выключна інклюзіўнай адукацыі [3, с.156].

У прынятым у 2011 г. Кодэксе Рэспублікі Беларусь аб адукацыі паняцце інклюзіўную адукацыю адсутнічае. Новая рэдакцыя Кодэкса, у якой гэтае паняцце, магчыма, будзе ўведзена і вызначана, да гэтага часу не прынята, нягледзячы на тое, што праца над карэкціроўкай Кодэкса вядзецца практычна з моманту ўступлення яго ў дзеянне. У якім выглядзе, фармулёўцы будзе там прысутнічаць дадзенае паняцце, ці будзе апісана

сістэма мер і мерапрыемстваў, якія адлюстроўваюць яго наяўнасць і функцыянаванне, - на дадзеныя пытанні сёння адказаў яшчэ няма.

Пакуль інклюзіўная адукацыя не замацавана нарматыўна, ці наўрад правамоцна заяўляць аб наяўнасці шырокай практыкі яго рэалізацыі.

У якасці наступнай праблемы, перашкоды на шляху развіцці інклюзіўнай адукацыі трэба пазначыць фінансавыя цяжкасці. Думаю, што праблема недастатковага фінансавання інклюзіўнай адукацыі як на ўзроўні краіны, так і на мясцовых узроўнях, відавочная і актуальная для многіх дзяржаў.

Хаця ў Рэспубліцы Беларусь змяняюцца механізмы фінансавання адукацыі, уводзіцца нарматыўнае фінансаванне выдаткаў на навучанне кожнага дзіцяці, а для дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця прымяняецца карэкціруючы каэфіцыент, аднак, як паказвае вопыт шэрагу сярэдніх школ, у якіх навучаюцца дзеці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця, як у інтэграваных класах, так і ў рамках эксперыменту - у інклюзіўных класах, прапанаваныя нарматывы не ў поўнай меры задавальняюць адукацыйныя патрэбы вучняў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

На прасторах інтэрнэту і ў розных замежных крыніцах часта сустракаюцца сцвярджэнні, што інклюзіўная адукацыя таннейшая, чым адукацыя ў спецыяльнай школе. Так, яно можа быць танней, калі для дзіця не ствараць неабходныя яму спецыяльныя ўмовы, калі ігнараваць яго асаблівыя адукацыйныя патрэбнасці. Аднак у дадзеным выпадку і гаворкі не можа ісці пра інклюзіўную адукацыю.

У якасці чацвёртай праблемы трэба пазначыць неабходнасць стварэння спецыяльных умоў, адаптыўнай адукацыйнага асяроддзя ў кожным установе адукацыі, дзе ёсць ці патэнцыйна можа быць дзіця з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Патрабуецца стварэнне адукацыйнага асяроддзя, якое адпавядае патрэбам канкрэтнага навучэнца.

А калі ў адукацыйнай установе навучаюцца, напрыклад, дзесяць навучэнцаў з рознымі парушэннямі, для кожнага з якіх неабходны спецыфічныя ўмовы?

Гэта няпростая задача, якая патрабуе ўліку шэрагу адукацыйных патрэбаў кожнага асобнага дзіцяці.

Пятай праблемай з'яўляецца недастатковая гатоўнасць кадраў адукацыі да рэалізацыі інклюзіўнай адукацыі.

І апошняя з праблем, але зусім не самая нязначная - складанасці фарміравання інклюзіўнай культуры, талерантнага стаўлення да асоб з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

Такім чынам, я вылучыла толькі найболей актуальныя праблемы, але мяркую, што маецца нямала іншых пытанняў, глыбінных праблем, невырашаных сітуацый, якія перашкаджаюць і ў далейшым будуць перашкаджаць паспяховасці рэалізацыі інклюзіўнай адукацыі ў нашай краіне.

Спіс выкарыстанай літаратуры:

1. Назарова Н.М. Теоретические и методологические основы образовательной интеграции // Инклюзивное образование: методология, практика, технологии, С.98

2. Битов А.Л. «Особый ребенок исследования и опыт помощи» проблемы интеграции и социализации, – М.: Правда, 2000, С.254

3. Змушко А.М. «Проблемы развития инклюзивного образования в Республике Беларусь»,- 2020, С.156-158.